

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	13
1 Inleiding	19
1.1 Aanleiding voor het onderzoek	19
1.2 Onderzoeksvragen	20
1.3 Methodologie	23
1.4 Beperkingen van het onderzoek	24
1.5 Theoretisch kader	26
1.5.1 Centrale begrippen	26
1.5.2 De behoefte aan een nabijheidsrechter	29
1.5.3 Elementen van nabijheid	31
1.5.4 Probleemoplossend vermogen	36
1.5.5 Visie op de rol van de rechter	37
1.6 Leeswijzer	38
2 De vrederechter in Frankrijk	41
2.1 Introductie	41
2.2 De <i>JUGE DE PAIX</i> (1790-1958)	41
2.2.1 De oorsprong van de <i>juge de paix</i>	41
2.2.2 <i>Décret/Lois des 16-24 août 1790 sur l'organisation judiciaire</i>	43
2.2.3 Schikkingsgraad, populariteit en aantal rechtszaken	48
2.2.4 De <i>juge de paix</i> in de 19 ^e en begin van de 20 ^e eeuw	49
2.3 De <i>JUGE D'INSTANCE</i> (1958-heden)	50
2.3.1 De herziening bij <i>Ordonnantie no. 58-1273 du 22 décembre 1958 relative à l'organisation judiciaire</i>	50
2.3.2 Schikkingsgraad en duur van conflicten	52
2.4 De <i>JUGE DE PROXIMITÉ</i> (2003-2017)	52
2.4.1 Achtergronden en juridische vormgeving	52
2.4.2 Aantal zaken, doorlooptijd en resultaten	55
2.4.3 Functioneren, evaluaties en aanbevelingen	59
2.5 Schikkingsgraad en duur van conflicten	62
2.6 Recente ontwikkelingen: afschaffing van de <i>juge d'instance</i>	65
2.7 Tussenconclusies	66

3	De vrederechter in België	69
3.1	Inleiding	69
3.2	Gerechtelijke organisatie en bevoegdheid van de vrederechter	70
3.2.1	Beknopt historisch overzicht	70
3.2.2	Huidige gerechtelijke organisatie	72
3.2.3	Materiële bevoegdheid van de vrederechter	79
3.2.4	Territoriale bevoegdheid van de vrederechter	84
3.2.5	Hoger beroep tegen vonnissen van de vrederechter	85
3.2.6	Gerechtelijke hervormingen	85
3.3	Procesverloop voor de vrederechter	91
3.3.1	Griffierechten	91
3.3.2	Drie fases en twee scharniermomenten	91
3.3.3	Laagdrempeligheid	102
3.4	Verzoeningsprocedure voor de vrederechter	104
3.4.1	Procedure	104
3.4.2	Sterktes en zwakte van de vrederechter	110
3.4.3	Opkomst ADR-alternatieven	113
3.5	Maatschappelijk effectieve rechtspraak	115
3.6	Tussenconclusies	117
4	Alternatieven voor inpassing van de vrederechter: experimenten en pilots van de rechtspraak	121
4.1	Inleiding	121
4.2	Toegang tot de rechter	122
4.3	Effectieve rechtspraak	123
4.4	Experimenten en pilots	125
4.4.1	Multiproblematiek en schulden	127
4.4.2	Complexe echtscheidingen	129
4.4.3	Rechtspraak en mediation	131
4.4.4	Experimenten met 'buurtrechters'	134
4.5	De experimenten met 'buurtrechters' nader bekeken	140
4.5.1	Overeenkomsten tussen de Spreekuurrechter, Regelrechter en Wijkrechter	141
4.5.2	Verschillen tussen de Spreekuurrechter, Regelrechter en Wijkrechter	142
4.5.3	Bevindingen tot nu toe	142
4.5.4	Maatschappelijke baten	145

5 Inpasbaarheid van de vrederechter	147
5.1 Proloog: een korte geschiedenis van de vrederechter in Nederland	147
5.2 Inleiding	149
5.3 Inpassing van de vrederechter	150
5.3.1 Bevoegdheid en procedure	150
5.3.2 De invulling van de procedure in de praktijk	153
5.3.3 De eigenheid van de kantonrechter?	154
5.4 Scenario voor inpassing	157
5.5 Kosten en baten van inpassing	162
5.5.1 Kostenbepalende factoren	163
5.5.2 Maatschappelijke baten	167
5.6 (Overige) gevolgen van inpassing	168
5.6.1 Gevolgen voor de instroom van zaken	168
5.6.2 Gevolgen voor buitengerechtelijke vormen van geschiloplossing	169
5.6.3 Gevolgen voor het gezag van de rechter	172
6 Conclusies	175
Summary	183
Bronnenlijst	187
Bijlage 1 Begeleidingscommissie	211
Bijlage 2 Deelnemers expertmeetings	213
Bijlage 3 Geïnterviewde personen	215
Bijlage 4 Functiebeschrijving vrederechter Hoge Raad voor de Justitie	217
Bijlage 5 Bevoegdheden Belgische vrederechter	235
Bijlage 6 Brochure FOD Justitie: De vrederechter. De rechter die dicht bij de burger staat	243
Bijlage 7 Verzoekschrift tot oproeping ter minnelijke schikking	245
Bijlage 8 Brochure FOD Justitie: De verzoening of minnelijke schikking	247